Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Hallitussihteeri Jarmo Tiukkanen
Kansainvälinen osaaminen ja työvoima –tiimi
Työvoiman maahanmuutto ja kotouttaminen –yksikkö

LAUSUNTO

HE 206/2022 vp

7.11.2022

Eduskunta/työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asiantuntijakuuleminen ti 8.11.2022 klo 12.15 Teams-yhteyden välityksellä

Hallituksen esitys eduskunnalle työlomajärjestelyä koskevan Japanin kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksestä ja antaa siitä seuraavan asiantuntijalausunnon:

Hallituksen esityksen tarkoituksena on hankkia eduskunnan hyväksyntä Suomen tasavallan hallituksen ja Japanin hallituksen väliselle työlomajärjestelyä koskevalle sopimukselle ja sen voimaansaattamislaille. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Tämä työlomajärjestelyä koskeva sopimus on Suomen osalta järjestyksessään kolmas sopimus. Aiemmat kaksi on tehty Australian ja Uuden-Seelannin kanssa. Neuvottelut uusiksi sopimuksiksi ovat käynnissä Etelä-Korean ja Kanadan kanssa. Muutama muu maa on lisäksi ilmaissut kiinnostuksensa tehdä Suomen kanssa työlomasopimuksen (Argentiina ja Uruguay)., mutta päätöksiä neuvottelujen aloittamisesta ei ole tehty.

Japanin kanssa solmittu työlomasopimus noudattaa samaa kaavaa kuin muiden maiden kanssa tehdyt sopimukset. Kyseessä on yleinen kahdenvälinen sopimusmalli, jonka tarkoituksena on helpottaa nuorten tutustumista toisen sopimusvaltion kulttuuriin ja yhteiskuntaan lomailemalla ja osan aikaa työtä tekemällä. Työlomasopimuksen puitteissa ei ole tarkoituksena muuttaa toiseen maahan. Ulkomaalaislain yleistä sääntelyä sovelletaan. Työlomaa koskeva hakemus voidaan siten hylätä, oleskeluluvan hakijalta voidaan evätä maahanpääsy, oleskelulupa voidaan peruuttaa ja ulkomaalainen voidaan poistaa maasta.

Suomi myöntäisi oleskeluluvan työlomaa varten Japanissa asuvalle Japanin kansalaiselle, jos:

a) henkilön tarkoituksena on saapua Suomeen ensisijaisesti lomanviettoon;
b) henkilö on 18-30-vuotias hakiessaan oleskelulupaa työlomaa varten;

c) henkilön mukana ei ole huollettavia, lukuun ottamatta henkilöitä, joilla on Suomen myöntämä oleskelulupa työlomaa varten tai muu oleskelulupa;
d) henkilöllä on voimassa oleva passi ja paluulippu tai riittävät varat paluulipun ostamiseen;
e) henkilöllä on kohtuulliset varat itsensä ylläpitoon Suomen tasavallassa oleskelunsa alkuvaihetta varten;
f) henkilö aikoo lähteä Suomesta oleskelunsa päättyessä eikä muuta oleskelunsa tarkoitusta oleskelunsa aikana;
g) Suomi ei ole aikaisemmin myöntänyt kansalaiselle oleskelulupaa työlomaa varten;
h) henkilön terveydentila on hyvä;
i) kansalaisella on kattava sairausvakuutus, joka on voimassa koko Suomen tasavallassa oleskelun ajan;
j) henkilöllä ei ole rikosrekisteriä; ja
k) henkilö aikoo noudattaa Suomessa oleskelunsa aikana Suomen lakeja ja asetuksia.

Edellä mainituilla edellytyksillä olisi ulkomaalaislainsäädäntöön verrattuna erona, että oleskeluluvan hakijan edellytetään asuvan kotimaassaan, perheenyhdistäminen ei ole sallittua, henkilön edellytetään lähtevän Suomesta oleskelun päätyttyä, oleskelun tarkoitusta ei saa muuttaa, oleskelulupa myönnettäisiin vain yhden kerran ja että oleskeluluvan hakijalta edellytettäisiin sairausvakuutusta.

Maahanmuuttovirasto myöntää työlomasopimusten nojalla oleskeluluvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018) 9 a §:n perusteella. Lupa myönnetään tilapäisenä enintään yhdeksi vuodeksi.

On arvioitavissa, että muutama sata suomalaista nuorta hakee työlomasopimuksen mukaisia lupia Japaniin. Suomen maakuva Japanissa on myönteinen, joten myös japanilaisten nuorten hakemuksia Suomeen voidaan arvioida tulevan vireille, kuitenkin ehkä hieman vähemmän kuin suomalaisten hakemuksia. Arvio perustuu siihen, että Suomesta haetaan Australiaan vuosittain arviolta lähes tuhat ja Uuteen-Seelantiin arviolta useita satoja työlomasopimukseen perustuvaa lupaa. Australiasta ja Uudesta-Seelannista vireille tulleiden hakemusten määrä sen sijaan on huomattavasti pienempi. Arvioihin vaikuttaa myös se, että Suomella on ollut työlomasopimus vain kahden valtion kanssa, kun taas Australialla, Uudella-Seelannilla ja Japanilla on työlomasopimuksia huomattavasti enemmän. Näiden maiden nuorilla on siten laaja valinnanvara sen suhteen, mihin maahan suunnata työlomalle. Työlomasopimusta koskeva oma oleskelulupasäännös tuli voimaan vasta 15.4.2022, mistä syytä tarkkoja tilastoja hakijamääristä ei ole mahdollista saada. Aiemmin hakemukset ja päätökset tilastoitiin harjoittelijana tai muu työnteko -perusteella, joka sisältää muutakin.

Osapuolten on ilmoitettava toisilleen kirjallisesti, kun ne ovat saattaneet päätökseen työlomasopimuksen voimaantulon edellyttämät sisäiset menettelynsä. Sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä ilmoitusten jälkimmäisen vastaanottamispäivän jälkeen. Työlomasopimuksen määräyksistä sen 1–4 artiklat kuuluvat lainsäädännön alaan. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Asetuksella myös määrätään, että sopimuksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset tulevat voimaan samaan aikaan.